

Світлана Олександрівна Машканцева

кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії і підприємництва на морському транспорті Національного університету «Одеська морська академія»

РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ В СИСТЕМІ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Машканцева, С. О. Розвиток транспортної галузі регіону в системі мультимодальних перевезень [Текст] / Світлана Олександрівна Машканцева // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 4. – С. 331-336. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. В статті досліджується розвиток мультимодальних перевезень, які є перспективним напрямом розбудови транспортної системи регіонів країни. Обґрунтовано, що це дозволить значно збільшити обсяги перевезень за участю національних транспортних компаній, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку транспортних послуг, розвитку мережі існуючих транспортних коридорів, інтеграції транспортної інфраструктури країни до світової транспортної системи.

Метою цієї статті є оцінка стану й ефективності функціонування транспортної галузі з врахуванням природних та економічних особливостей Одеської області.

Результати. Технічне оновлення рухомого складу та інфраструктури відповідно до перспектив розвитку мультимодальних перевезень зменшить технічні бар'єри та забезпечить більш ефективне використання потенціалу вантажних перевезень залізничним транспортом. В Одеській області найбільш активно використовуються мультимодальні перевезення вантажів з використанням залізничного та автомобільного транспорту.

Висновки. В сучасних умовах важливим завданням розвитку транспортної галузі регіону в системі мультимодальних перевезень є використання інструментів транспортної логістики, які дозволять вирішити питання стосовно узгодженості вантажних та інформаційних потоків; контролю за вантажними потоками; визначення стратегії і технології переміщення товарів між пунктами доставки; розробки способів управління операціями руху товарів; визначення обсягів перевезень і складування.

Ключові слова: транспортні перевезення, портова діяльність, транспортна галузь, інтермодальні перевезення, мультимодальні перевезення, логістика, регіон.

Svetlana MASHKANTSEVA

Candidate of Sciences in Economics, Associate Professor, Department of Economic Theory and Entrepreneurship in Maritime Transport, National University of Odessa Naval Academy

TRANSPORTATION INDUSTRY DEVELOPMENT OF THE REGION IN MULTIMODAL TRANSPORTATION SYSTEM

Abstract

Introduction. The article investigates the development of multimodal transportation, which is a promising direction for the transport system development of the regions of the country. It is substantiated that this will significantly increase the volume of transportation with the participation of national transport companies, will help to increase the country's competitiveness in the world market of transport services, level of development of an existing transport corridors network, integration of the country's transport infrastructure into the world transport system.

The purpose of this article is an assessment of the state and efficiency of the transport industry functioning, taking into account the natural and economic features of the Odessa region.

Results. The technical upgrading of rolling stock and infrastructure in line with the prospects for multimodal transport will reduce technical barriers and make more efficient use of the freight transport potential by rail. Multimodal freight transportation using the railway and road transport is the most actively used in the Odessa region.

Conclusions. The important task of the region transport industry developing in the system of multimodal transportation is using the transport logistics tools in modern conditions, which will help to resolve the consistency issue of freight and information flows; control over cargo flows; definition of strategy and technology of moving goods between delivery points; development of managing operations ways of goods movement; determination of transport volumes and warehousing.

Key words: transport, port activities, transport, intermodal transport, multimodal transport, logistics, region.

JEL classification: L 99; R 41

Вступ

Транспортна галузь є важливою складовою національної економіки, тому що має потужний ресурс і впливає на рівень розвитку країни та визначає її місце в світовій економіці. Транспорт відіграє пріоритетну роль у забезпеченні розвитку міжнародних економічних відносин і надає унікальну можливість для організації конкурентоздатних транзитних маршрутів, оскільки Україна має вигідне економіко-географічне та геополітичне положення. Вона розташована у безпосередній близькості до технологічно розвинутих держав Східної Європи та Російської Федерації [1-3]. Зарубіжний досвід розвитку транспортної системи показує, що пріоритетним напрямом мінімізації витрат та об'єднання учасників процесу доставки вантажів є формування системи мультимодальних перевезень. Розвиток мультимодальної системи перевезення вантажів сприяє вирішенню економічних питань регіону; забезпечує координацію та організаційно-технологічну взаємодію всіх ланок ланцюга доставки вантажів; забезпечує розвиток інфраструктури ринку транспортних послуг.

Мета та завдання статті

Метою статті є оцінка стану й ефективності функціонування транспортної галузі з врахуванням природних та економічних особливостей Одеської області. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати показники стану транспортного потенціалу регіону; оцінити ефективність функціонування транспортної галузі Одеської області; надати пропозиції щодо перспектив розвитку транспортної галузі регіону в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження

Питання стану та розвитку транспортної галузі, сучасних технологій перевезення вантажів висвітлено в працях О. Бакаєва, В. Сергєєва, Л. Міротіна, В. Назаренко, Ю. Неруша, Д. Ніколаєва, О. Проценко. Наукові розробки Н. Правдина, В. Подкопаєва, Г. Левікова, В. Тарабанько, Л. Савченко присвячені проблемам використання транзитного потенціалу України та організації інтер- і мультимодальних перевезень вантажів. Проте, в умовах сьогодення питання функціонування транспортної галузі в системі мультимодальних перевезень потребує поглиблення наукових досліджень для формування пріоритетних завдань становлення потужної ефективної транспортної системи на регіональному рівні.

Розвиток мультимодальних перевезень є одним з потенціалів збільшення обсягів перевезень вантажів всіма видами транспорту (залізничним, автомобільним, водним,

повітряним), розвиток яких обумовлюється світовими тенденціями їх динамічного зростання, євроінтеграційними пріоритетами України, де мультимодальні перевезення виступають одним з головних напрямів сучасної європейської транспортної політики [2-4].

Одеська область займає територію Північно-Західного Причорномор'я від гирла річки Дунай до Тілігульського лиману (морське узбережжя в межах області простягається на 300 км), а від моря на північ – на 200-250 км. Річкова мережа області належить басейнам Чорного моря, Дністра, Південного Бугу. Область перетинає чотири автомагістралі (Е 58; Е581; Е87; Е95). Загальна довжина залізничної мережі області майже 1100 км, її обслуговує 100 залізничних станцій. Сучасний стан транспортної системи Одеської області, як і в цілому по Україні, характеризується значними потребами у фінансових ресурсах, насамперед, на технічне та технологічне переоснащення, мультимодальні перевезення за участю транспорту не настільки ефективні як у європейських країнах. Технічне оновлення рухомого складу та інфраструктури відповідно до перспектив розвитку мультимодальних перевезень зменшить технічні бар'єри та забезпечить більш ефективне використання потенціалу вантажних перевезень залізничним транспортом. Проаналізуємо динаміку та структуру вантажоперевезень Одеської області (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка обсягів перевезень вантажу за видами транспортних засобів Одеської області* (тис. тонн)

Вид транспорту	Роки					2017 р. в % до 2013 р.
	2013	2014	2015	2016	2017	
Транспорт всього, у тому числі:	37652,8	35521,5	39245,3	39636,9	41644,6	110,6
залізничний	29971,0	27590,0	29744,0	31368,0	32440,0	108,2
автомобільний	5289,6	5498,0	7413,6	6050,9	7437,5	140,6
водний	2392,2	2433,5	2087,7	2218,0	1767,1	73,9

* розраховано за даними Головного управління статистики Одеської області [5]

В Одеській області найбільш активно використовуються мультимодальні перевезення вантажів з використанням залізничного й автомобільного транспорту. В 2017 році порівняно з 2013 роком обсяг вантажоперевезень залізничним транспортом зріс на 8,2 %, автомобільним на 40,6 %, проте обсяг перевезення вантажу водним транспортом скоротився на 26,1 %. Водний транспорт використовується при здійсненні автомобільно-паромних та залізнично-паромних перевезень. Налагоджені перевезення вантажів через паромні переправи та паромні лінії Іллічівськ-Поті; Іллічівськ-Батумі; Іллічівськ-Варна; Одеса-Стамбул; Іллічівськ-Дериндже. Паромні переправи забезпечують безперевалочне перевезення вантажу в залізничних вагонах або контейнерах до порту призначення, звідки він може доставлятися залізницею до інших міст або країн з подальшим транспортуванням новими паромними маршрутами.

Розглянемо структуру обсягів перевезень вантажу за видами транспортних засобів Одеської області (рис. 1).

В Одеській області протягом аналізованого періоду найбільшу питому вагу в структурі всіх видів транспорту займають перевезення вантажу залізничним транспортом, а саме 79,6 % в 2013 році та 77,9 % в 2017 році. На другому місці перевезення автомобільним транспортом, тобто 14,0 % в 2013 році до 17,9 % в 2017 році, найменшу частку в загальній структурі обсягів вантажоперевезень займають перевезення водним транспортом: 6,4 % в 2013 та 4,2 % в 2017 році. Такий стан обсягу вантажних перевезень впливає на показник вантажообігу за всіма видами транспорту Одеської області (табл. 2). Вантажообіг за всіма видами транспорту Одеської області в 2017 році порівняно з 2013 роком зріс на 1,2 %. При цьому вантажообіг залізничного транспорту зріс на 1,9 %, автомобільного - відповідно на 17,1 %.

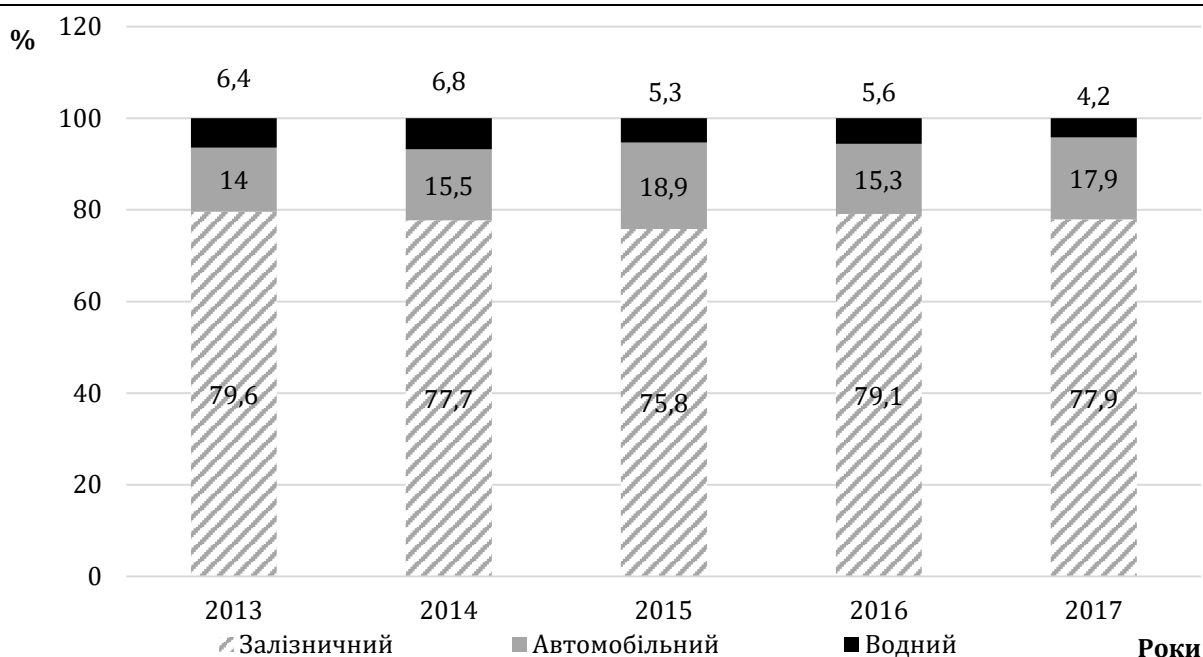

Рис. 1. Структура обсягів перевезень вантажу за видами транспортних засобів Одеської області, %*

* розраховано за даними Головного управління статистики Одеської області [5]

Таблиця 2. Динаміка вантажообігу за видами транспорту Одеської області* (млн. ткм)

Вид транспорту	Роки					2017 р. в % до 2013 р.
	2013	2014	2015	2016	2017	
Транспорт, всього у тому числі:	64499,0	65761,6	69484,4	61759,0	65273,6	101,2
залізничний	60337,6	61883,4	65673,7	57952,5	61517,2	101,9
автомобільний	1667,0	1542,6	1594,9	1640,1	1952,0	117,1
водний	2494,4	2335,6	2215,8	2166,4	1804,4	72,3

* розраховано за даними Головного управління статистики Одеської області [5]

Вантажообіг водного транспорту за аналізований період зменшився на 27,7 %, що пояснюється зношеністю основних засобів, нестачею інвестицій, недостатньо розвинутою інфраструктурою, відсутністю чіткої спеціалізації за видами вантажів, відсутністю здійснення повномасштабної оптимізації на утримання об'єктів соціальної інфраструктури.

Проаналізуємо стан та динаміку капітальних інвестицій в транспортну систему Одеської області (табл. 3).

Таблиця 3. Капітальні інвестиції в транспортну систему Одеської області* (тис. грн)

Вид транспорту	Роки					2017р. в % до 2013 р.
	2013	2014	2015	2016	2017	
Транспорт, всього, в тому числі:	844356	505035	431091	537973	211805	25,1
Наземний трубопровідний ⁱ	809324	425431	421912	495946	176107	21,8
Водний	35032	79604	9179	42027	35698	101,9

* розраховано за даними Головного управління статистики Одеської області [5]

В 2017 році порівняно з 2013 роком капітальні інвестиції в транспортну систему Одеської області значно скоротились, а саме майже на 75 %, в тому числі в наземний і трубопровідний транспорт цей показник зменшився на 78,2 %. Аналіз наведеної

інформації показав, що за аналізований період лише збільшились капітальні інвестиції в водний транспорт, тобто на 1,9 %.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Транспортна система забезпечує активізацію господарської діяльності і забезпечує якість життя в багатьох регіонах країни, сприяє оздоровленню демографічного стану, насамперед на малозаселених територіях, що є необхідною умовою збереження цілісності країни, забезпечує фінансову безпеку держави, тому українській економіці необхідно визначити перспективність даної галузі і використовувати вигідне геополітичне розташування країни.

В сучасних умовах важливим завданням розвитку транспортної галузі регіону в системі мультимодальних перевезень є використання інструментів транспортної логістики, які дозволять вирішити питання стосовно узгодженості вантажних й інформаційних потоків; контролю за вантажними потоками; визначення стратегії і технології переміщення товарів між пунктами доставки; розробки способів управління операціями руху товарів; визначення обсягів перевезень і складування. Логістична діяльність направлена на розробку зваженої і обґрунтованої пропозиції транспортних послуг, ефективної системи регулювання і контролю вантажних потоків.

Модернізація транспортної галузі регіону із використанням досвіду впровадження інноваційних рішень забезпечить покращення ефективності її управління; реконструкцію наявних і будівництво нових об'єктів транспортної інфраструктури.

Список літератури

1. Хахлюк А. Україна – транзитна держава. URL: <http://eu2001.narod.ru/1/5.htm>.
2. Лагодиенко В. В., Корниецкий А. В. Понятие сущности и функций управления в логистических системах. *Балтийский гуманитарный журнал*. 2014. №4(9). С. 145-147.
3. Лагодиенко В. В. Корниецкий А. В. Методические принципы логистической системы управления материальными потоками. *Карельский научный журнал*. 2014. №4(9). С. 119-121.
4. Алексієв В. О. Управління розвитком транспортних систем: монографія. Харків : ХНАДУ, 2008. 268 с.
5. Статистичний щорічник Одеської області у 2018 році: Статистичний щорічник Головного управління статистики в Одеській області Державного комітету статистики України / за ред. Т. В. Копилової. Одеса: Головне управління статистики в Одеській області, 2018. 466 с.
6. Асиметрія ринків транспортних послуг: теоретичні основи визначення та управління : монографія. за наук. ред. Буркинського Б.В. ; НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. Одеса: ІПРЕЕД НАНУ, 2018. 266 с.
7. Конкуренентоспроможність та сталий розвиток морегосподарського комплексу України [Ільченко С. В., Кухарчик В. Г. та інші]; за ред. О. М. Котлубая. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2011. 427 с.
8. Лагодієнко В. В., Корнієцький О. В. Логістика по-японськи: підвищення ефективності діяльності підприємств. *Культура народів Причорномор'я*. 2014. №275. С. 207-210.
9. Лимонов Э. Л. Внешнеторговые операции морского транспорта и мультимодальные перевозки. СПб: Информационный центр «Выбор», 2001. 416 с.

References

1. Khakhlyuk A. Ukraine is a transit country. Available at: <http://eu2001.narod.ru/1/5.htm>.

-
2. Lagodienko, V. V. and Kornieckij, A. V. (2014). «The concept of the essence and functions of management in logistic systems». *Baltijskij gumanitarnyj zhurnal*. no. 4(9). pp. 145-147.
 3. Lagodienko, V. V. and Kornieckij, A. V. (2014). «Methodical principles of the logistic system of material flow control». *Karel'skij nauchnyj zhurnal*. no. 4(9). pp. 119-121.
 4. Alekseyev, V. O. (2008). *Upravlinnya rozvytkom transportnyx system*. [Management of the development of transport systems]. XNADU. Kharkiv. Ukraine.
 5. *Staty'stychnyj shhorichnyk Odes'koyi oblasti u 2018 roci: Staty'stychnyj shhorichnyk Golovnoho upravlinnya staty'styky v Odes'kij oblasti Derzhavnogo komitetu staty'styky Ukrayiny*. [Statistical Yearbook of the Odessa Region in 2018: Statistical Yearbook of the Main Department of Statistics in the Odessa Region of the State Statistics Committee of Ukraine]. (2018). In Kopylovoyi, T. V. (ed.). *Golovne upravlinnya staty'styky v Odes'kij oblasti*. Odesa. Ukraine.
 6. *Asymetriya rynkiv transportnyx poslug: teoretychni osnovy vyznachennya ta upravlinnya*. [Asymmetry of the transport service markets: theoretical foundations of definition and management]. (2018). In Burkyns'kogo, B. V. (ed.); NAN Ukrayiny, In-t probl. rynku ta ekon.-ekol. doslidzh.: IPREED NANU. Odesa. Ukraine.
 7. *Konkurentospromozhnist ta stalyj rozvytok moregospodars'kogo kompleksu Ukrayiny*. [Competitiveness and Sustainable Development of the Maritime Economy of Ukraine] [Il'chenko, S. V., Kuxarchyk, V. G. and other]. (2011). In Kotlubaya, O. M. (ed.). IPREED NAN Ukrayiny. Odesa. Ukraine.
 8. Lagodiyenko, V. V. and Korniyecz'kyj, O. V. (2014). «Logistics in Japanese: Increasing the efficiency of enterprises». *Kul'tura narodov Pry'chernomor'ya*. no. 275. pp. 207-210.
 9. Limonov, Je. L. (2001). *Vneshnetorgovyie operacii morskogo transporta i mul'timodal'nye perezozki*. [Foreign trade operations of sea transport and multimodal transportation]. Informacionnyj centr «Vybor». St. Petersburg. Russia.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2018 р.